

KONKURRANSESITUASJONEN FOR BEARBEIDEDE LANDBRUKSVARER

3. KVARTAL 2022

16.12.2022

OM RAPPORTEN

- Rapporten er utarbeidet av Avdeling Handel og Industri i Landbruksdirektoratet.
- Hensikten med rapporten er å overvåke konkurransesituasjonen for bearbeidede landbruksvarer, også kjent som RÅK-varer. Norske produsenter av slike varer blir heretter kalt RÅK-industrien.
- Konkurransesituasjonen overvåkes ved å innhente informasjon om salg av norskproduserte RÅK-varer, samt import- og eksportutvikling av slike varer. I tillegg presenterer vi internasjonal prisutvikling på jordbruksråvarer.
- Tall knyttet til salg av norske RÅK-varer er basert på søknader i RÅK-tilskuddsordningen. Ettersom ikke alle RÅK-varer er tilskuddsberettiget gir ikke tallene en fullstendig oversikt over norsk produksjon, men et bilde av utviklingen i produksjonen over tid.
- Import- og eksporttallene er basert på SSBs utenrikshandelsstatistikk.
- Tidligere kvartalsrapporter er tilgjengelig på [Landbruksdirektoratets nettside](#).

SAMMENDRAG

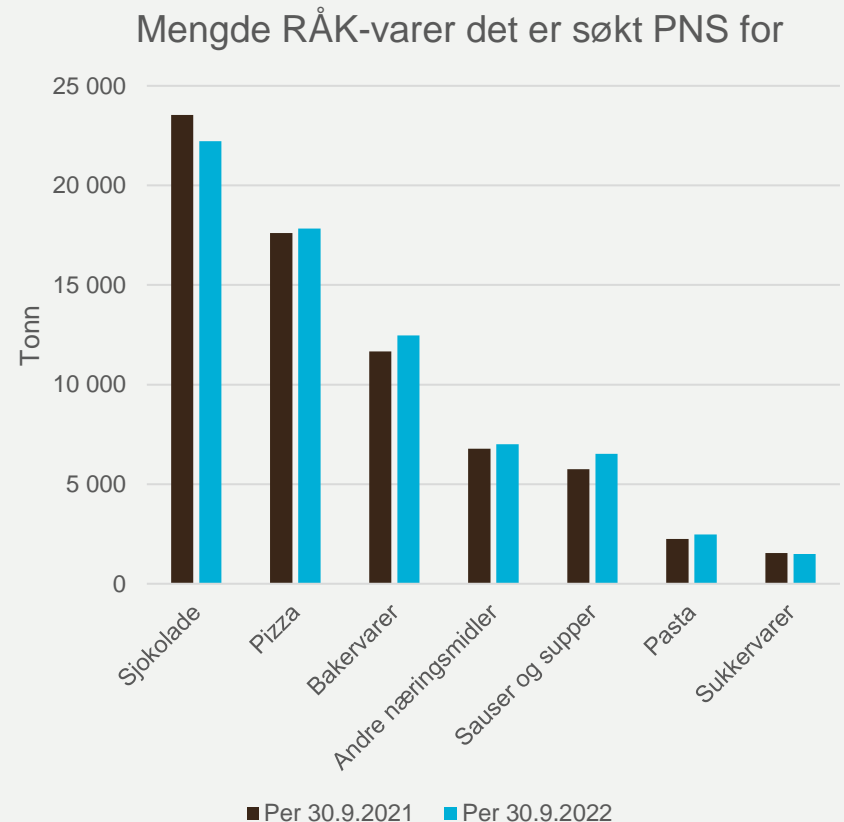
- Rapporten oppsummerer RÅK-industriens konkurransesituasjon per tredje kvartal 2022.
 - Gjennomsnittlig kronekurs mot euro over de tre første kvartalene (10,01) var tilnærmet lik den som ble lagt til grunn ved fastsettelsen av satser i RÅK-tilskudd for 2022 (10,15). Isolert sett har ikke valutakursen påvirket konkurranseevnen for norsk industri målt mot import av RÅK-varer fra EU nevneverdig, så langt i 2022.
 - På den andre siden har de fleste råvareprisene i EU steget frem til starten av tredje kvartal før noen priser har gått litt tilbake. Dette har gitt bedre konkurranseevne for norsk RÅK-industri i forhold til da satsene ble fastsatt.
 - Det er søkt om prisnedskrivning (PNS) for en større mengde ferdigvarer per 30. september 2022, enn samme periode i fjor.
 - Ser en bort fra importen av mineralvann og øl, er importert mengde RÅK-varer per tredje kvartal 2022 på samme nivå som i tilsvarende periode i 2021.

NORSK RÅK-INDUSTRI

TILSKUDD TIL RÅK-VARER

- Per 30.9.2022 har det blitt søkt om tilskudd for salg av vel 70 000 tonn ferdigvarer.
- Det ble det søkt om tilskudd for mindre norskprodusert sjokolade og sukkervarer, mer pizza, bakevarer, andre næringsmidler, sauser, supper og pasta enn i samme periode i fjor. Dette gir også utslag i forbruket av råvarer, som fremgår på neste side.
- Vedlegg 1 viser en oversikt over mengde RÅK-varer det er søkt om PNS for per 30.9.2022.

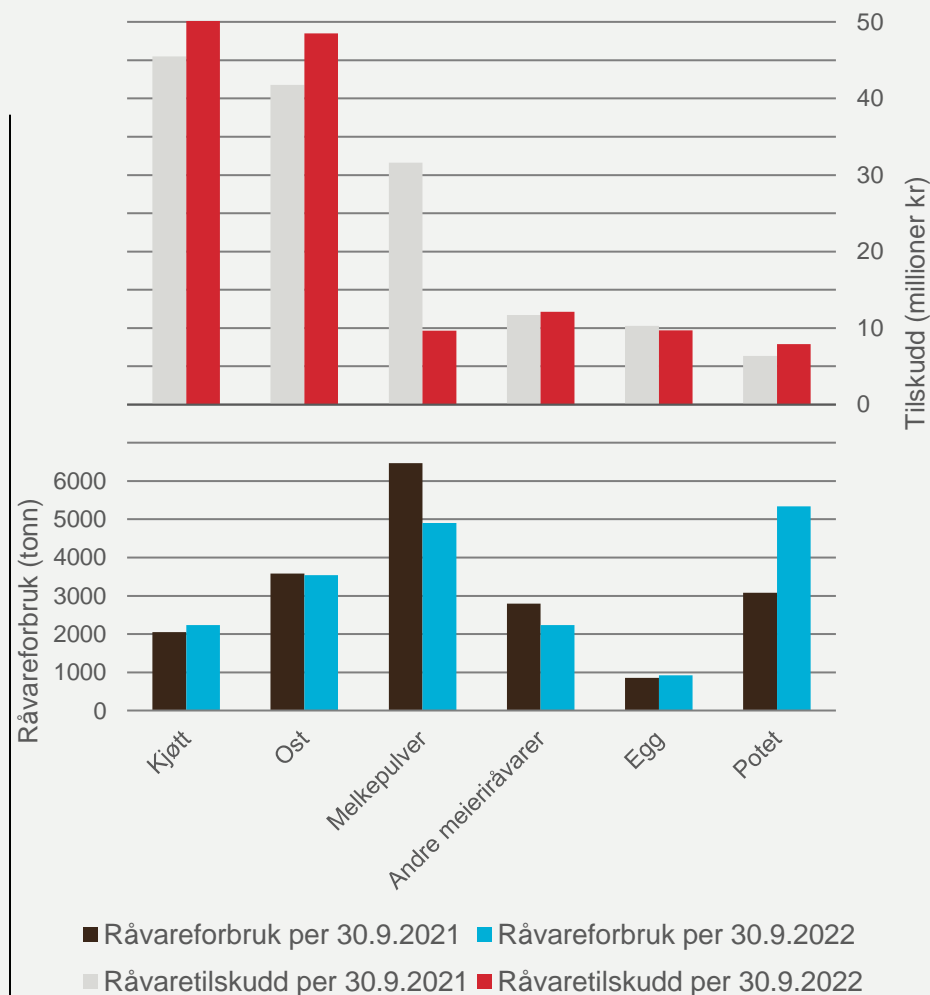

Kilde: Landbruksdirektoratet.

BRUK AV NORSKE JORDBRUKSRÅVARER

- RÅK-industrien er en vesentlig avtaker av norske jordbruksvarer, som kjøtt, meierivarer, egg og potet.
- Figurene viser tilskuddsutbetaling og råvareforbruk i produksjon av norske RÅK-varer som det ble søkt om prisnedskrivning (PNS) for, omsatt per 30. september 2021 og 2022.
- Melkepulver er en stor råvare i RÅK-ordningen. Avtaket av melkepulver er noe redusert, og pga. redusert sats i 2022 er utbetalingene vesentlig redusert.
- Kvantum potet har økt per 30. september 2022 sammenlignet med samme periode i 2021. Lav tilskuddssats medfører at tilskuddsutbetalingen utgjør en liten andel av total tilskuddsutbetaling.

Råvareforbruk og tilskuddsutbetaling

Kilde: Landbruksdirektoratet.

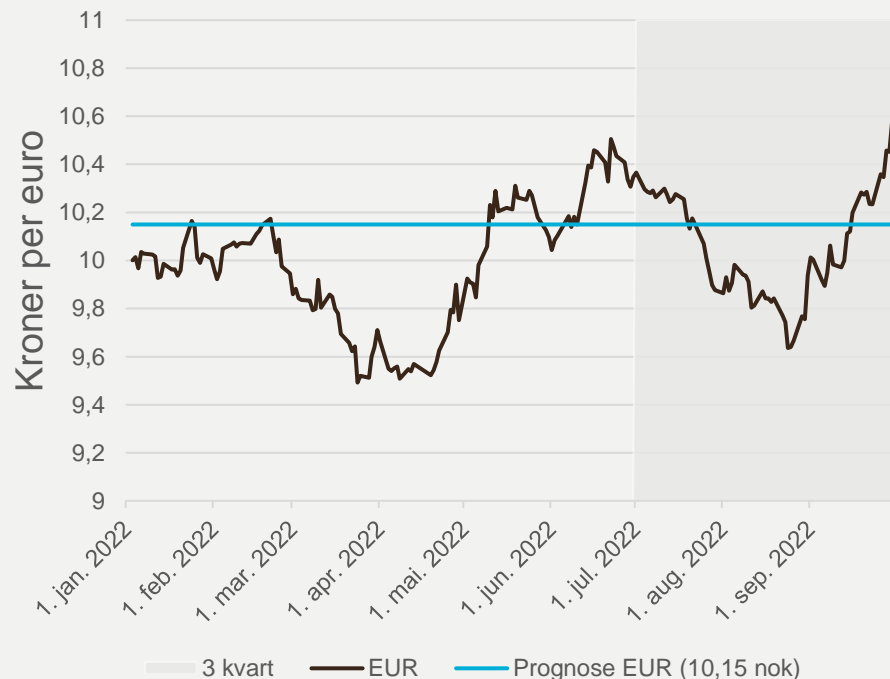

VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

VALUTAKURSUTVIKLING

- Kronekursen var ustabil i tredje kvartal. Kursen per 30. september 2022 var på 10,58 kr per euro. Dette er en svekkelse mot euro både ift. starten av kvartalet og ift. årsprognosen.
- Gjennomsnittlig valutakurs over de tre første kvartalene i 2022 var 10,01 kr per euro. For tredje kvartal var snittkursen 10,06 kr per euro.
- Prognosert valutakurs som ligger til grunn for tilskuddssatsene i RÅK-ordningen i 2022 er 10,15 kr per euro.
- Prognosen er forholdsvis lik faktisk gjennomsnittlig valutakurs hittil i år. Isolert sett har ikke valutakursen påvirket konkurranseevnen for norsk industri målt mot import av RÅK-varer fra EU nevneverdig.

Kroner per euro i 2022
Faktisk kurs vs. prognose

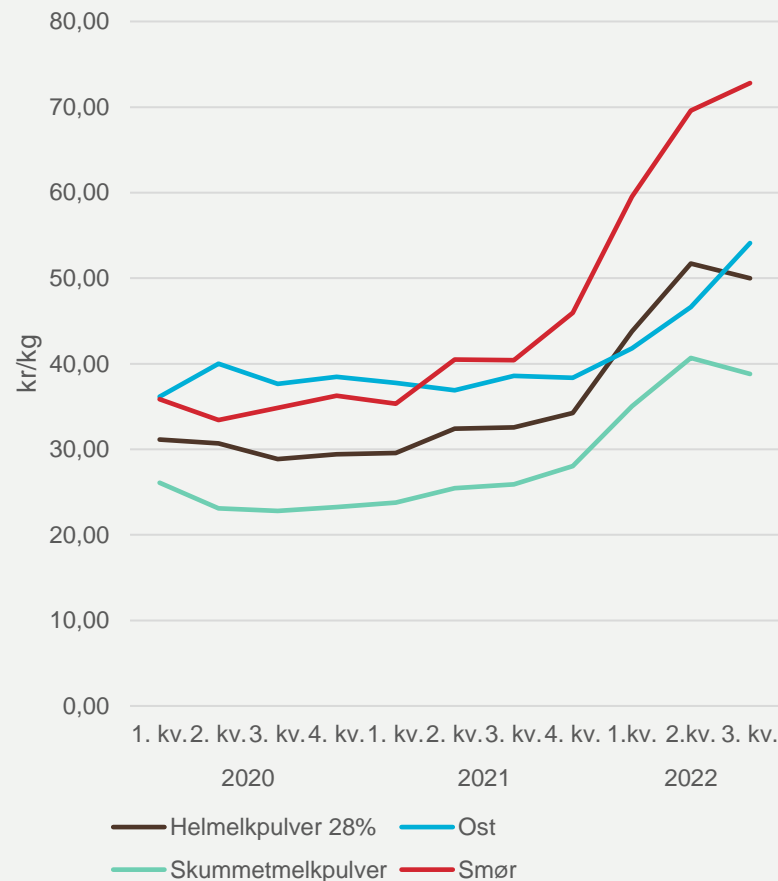
Kilde: Norges Bank og
Landbruksdirektoratet

INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

- På de neste sidene følger en kort oppsummering av utviklingen på internasjonale råvarepriser.
- Prisene er i hovedsak innhentet i EU, og anses som relevante for denne vurderingen. Prisene gjelder for råvarer som benyttes av internasjonal RÅK-industri og er omregnet til norske kroner.
- Prisene for tredje kvartal er i hovedsak gjennomsnittspriser for perioden 1. juni til 31. august.

INTERNASJONALE MEIERIPRISER

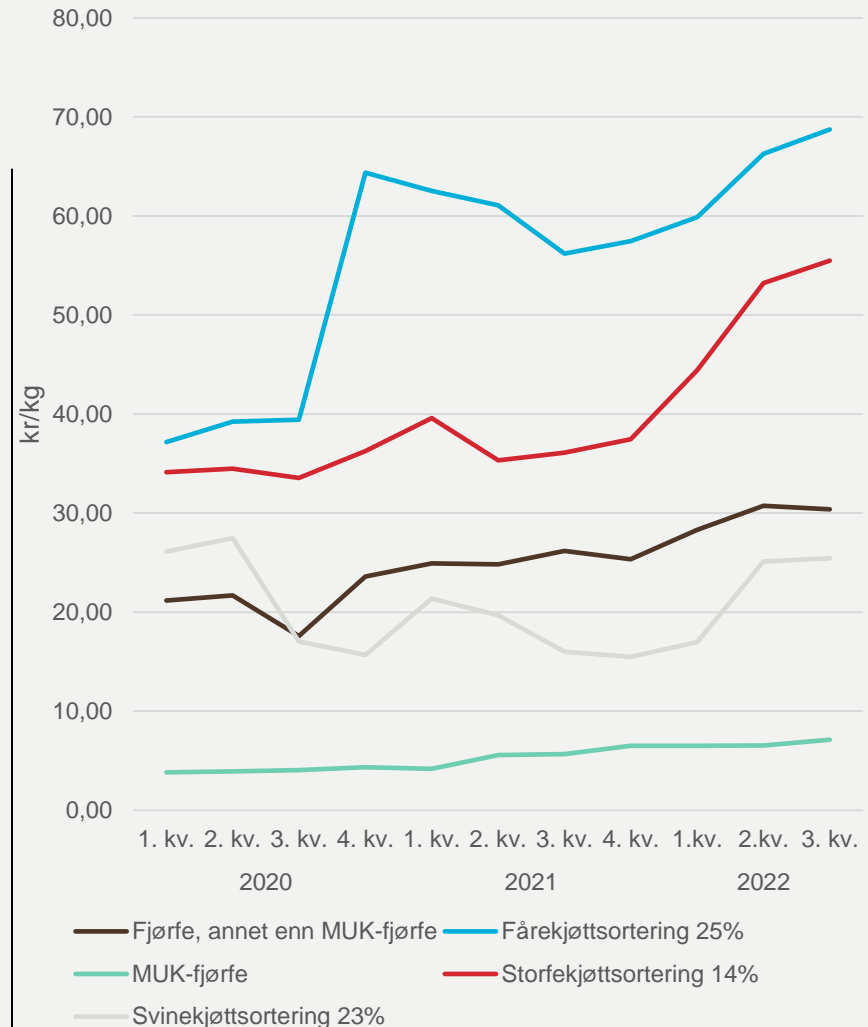
- Prisen på samtlige meieriråvarer Landbruksdirektoratet følger utviklingen til, har steget første halvår 2022. Helmelkpulver og skummetmelkpulver har gått noe ned i pris tredje kvartal.
- Redusert tørrstoffinnhold i melken, lavere melkeproduksjon og forventet økt osteproduksjon, gjør at det blir mindre melkefett tilgjengelig for smørproduksjon. Dette har bidratt til høye fettpriser.

Kilder: www.prodzuivel.nl, www.milchland.de, EU Milk Market Observatory

INTERNASJONALE KJØTTPRISER

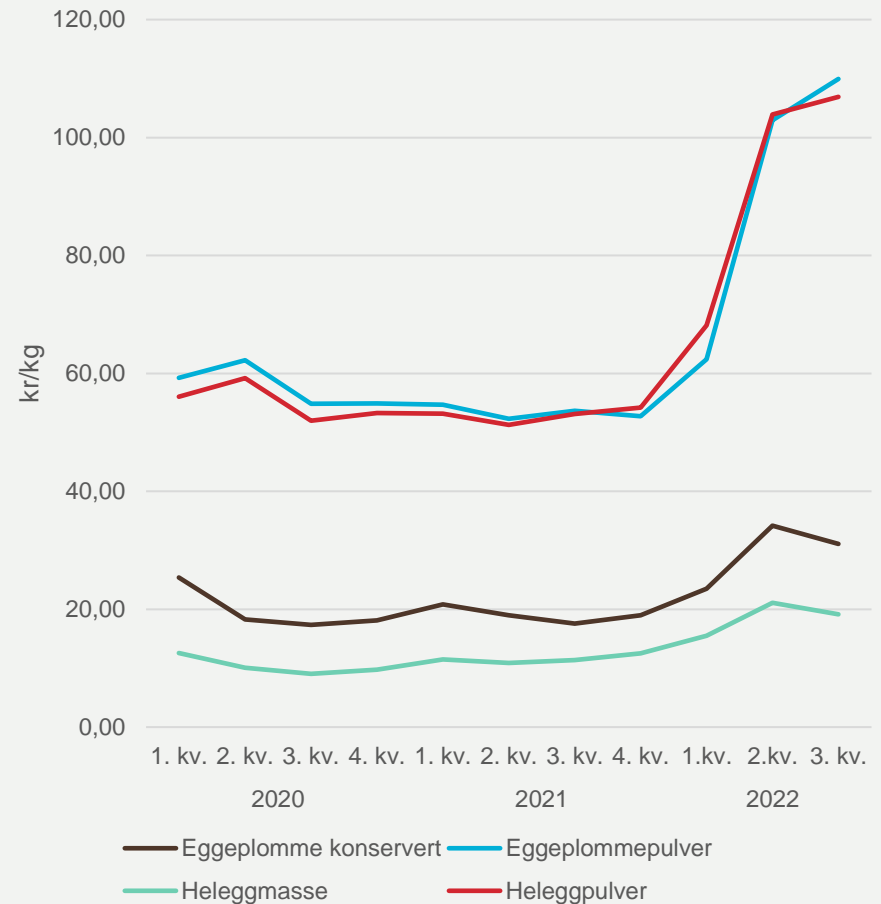
- Samtlige priser på kjøtt har endt på et høyere nivå enn det som ble lagt til grunn ved satsfastsettelsen.
- Høyere fôrkostnader, energi og strømkostnader er medvirkende til dette, sammen med redusert tilgang og økt etterspørsel i EU.
- Prisene på fjørfekjøtt økte i første halvår 2022. Fugleinfluensa og nedslaktning av besetninger har redusert tilførselen av kylling til markedet. Prisene på fjørfekjøtt har flatet ut i tredje kvartal.

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE EGGPRISER

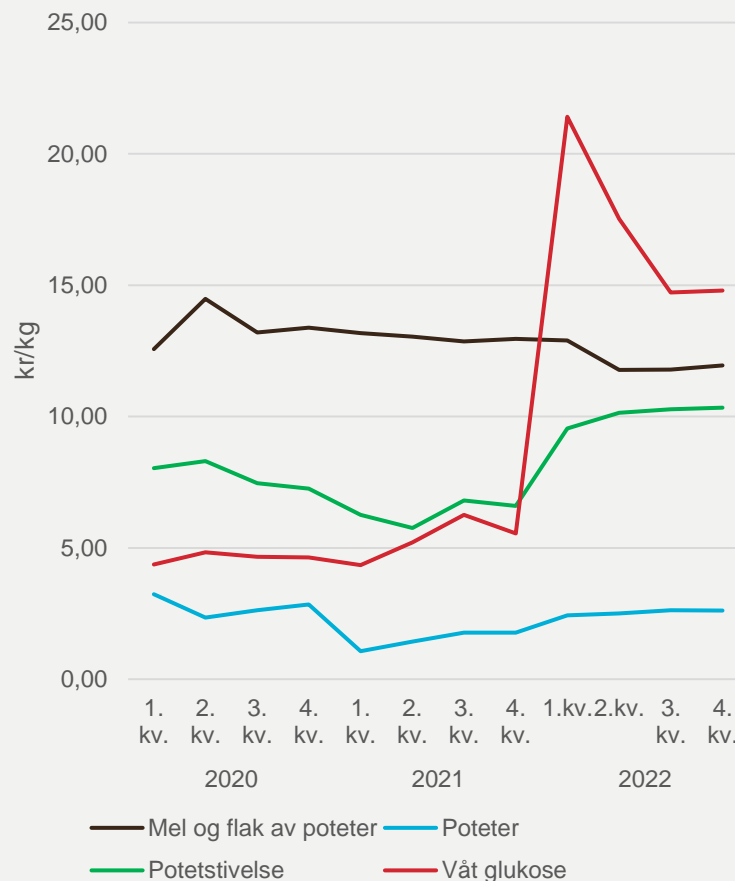
- Prisen på samtlige råvarer av egg økte fra første til andre kvartal 2022. I tredje kvartal har prisene for heleggmasse og konservert eggeplomme blitt noe redusert. Prisnivået er vesentlig høyere enn det som ble lagt til grunn for gjeldende satser.
- Prisene har økt som følge av høyere fôrkostnader og høyere energi/strømpriser. I tillegg har fugleinflensa også rammet enkelte land i Europa.

Kilde: Nortura

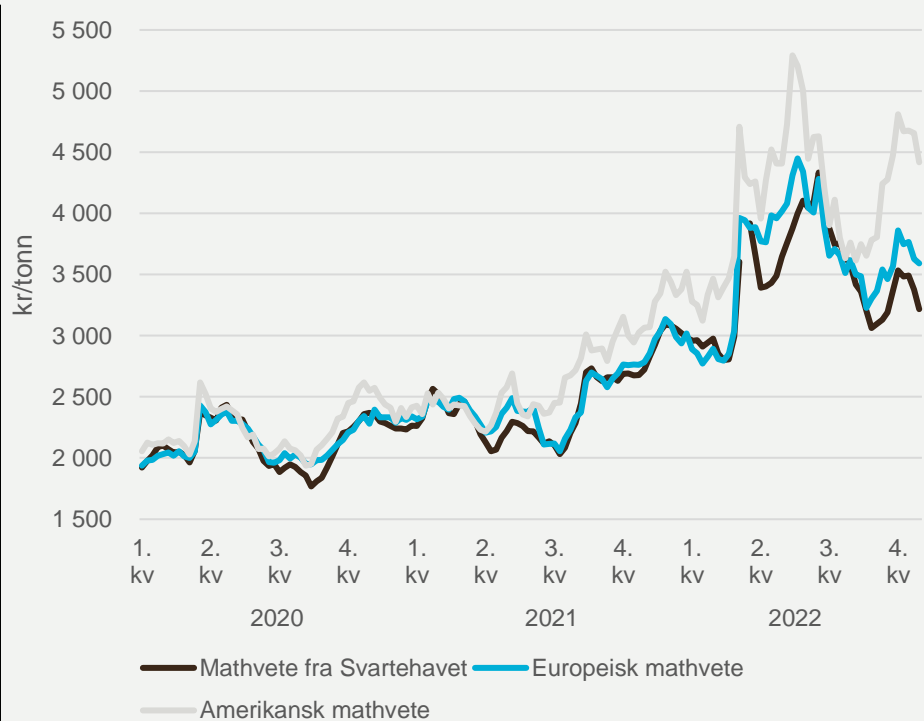
INTERNASJONALE POTETPRISER

- Prisene på poteter til industri har holdt seg stabilt, mens potetstivelse og glukose har økt. Mel og flak av poteter har gått ned i pris.
- Produksjonen av potet til industri i Europa er omtrent 10 prosent lavere enn i 2021, på tross av større dyrket areal. Varmt og tørt vær har påvirket avlingen og kvaliteten på potetene.
- Etterspørselen etter potet til industri har økt kraftig og det forventes økte priser kommende år.

INTERNASJONALE KORNPRISER

- Landbruksdirektoratet følger prisutviklingen for korn med tanke på konkurransesituasjonen til norsk RÅK-industri.
- Mel er en viktig råvare i svært mange RÅK-varer, men er ikke berettiget tilskudd i RÅK-ordningen.
- Internasjonale hvetepreiser nådde en historisk topp i mai 2022 pga. høye energipreiser, tørke i Europa og Nord-Amerika og stans i eksport fra Ukraina. Usikkerhet rundt eksportsituasjonen fra Ukraina har fortsatt å påvirke prisene i tredje kvartal.

Kilde: Felleskjøpet Agri, IGC og Landbruksdirektoratet

EXPORT →

← IMPORT

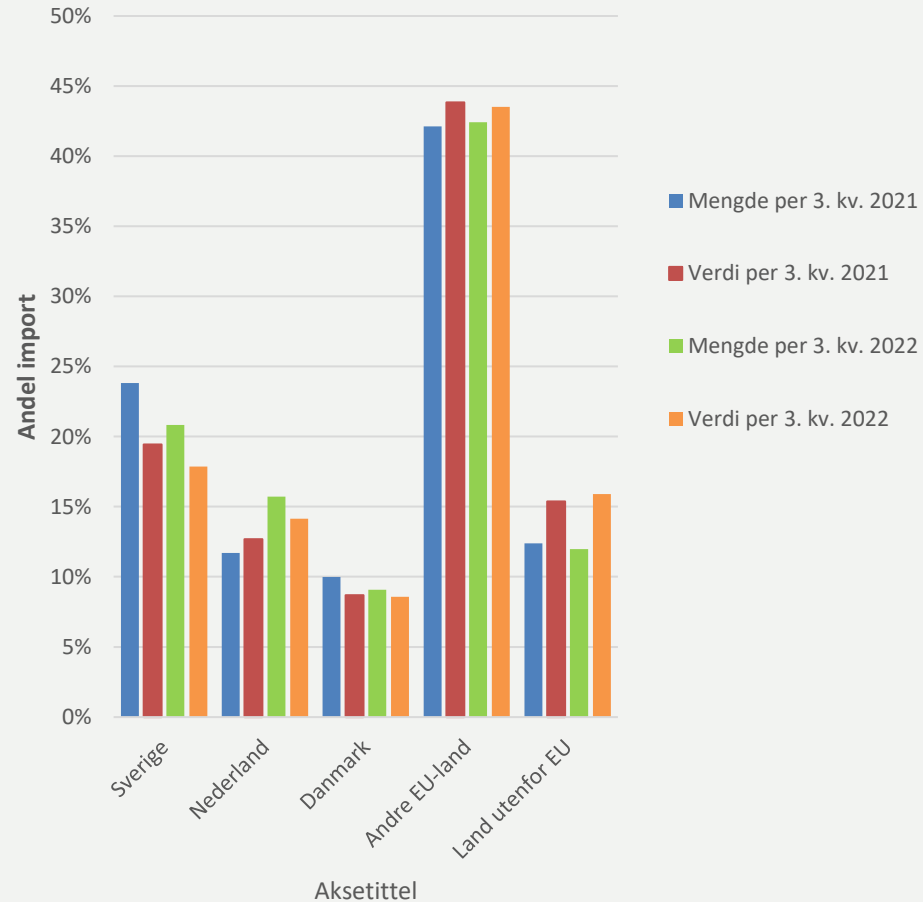
INTERNASJONAL HANDEL MED RÅK-VARER

IMPORT- OG EKSPORTUTVIKLING

- Vedlegg 2 til 5 presenterer import- og eksportstatistikk for et utvalg RÅK-varer. Utvalget består av de mest sentrale RÅK-varene, slik det fremgår av vedlegg 6.
- RÅK-varenummer for «non-food artikler» er ekskludert i utvalget. I tillegg ser vi bort fra de varenumrene i tolltariffen hvor det utelukkende klassifiseres RÅK-varer som ikke blir produsert i Norge, slik som kaffe og te.
- Vi benytter det samme utvalget hver periode. Videre i rapporten vil «utvalget av RÅK-varer» bli betegnet som RÅK-varer.

IMPORTUTVIKLING

- Det ble importert mest RÅK-varer fra Sverige, Nederland og Danmark hittil i år.
- Importmengden av RÅK-varer økte med 3 prosent sammenliknet med samme periode i fjor.
- Importverdien steg med 9 prosent i samme periode.
- 88 prosent av de importerte RÅK-varene kom fra EU.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

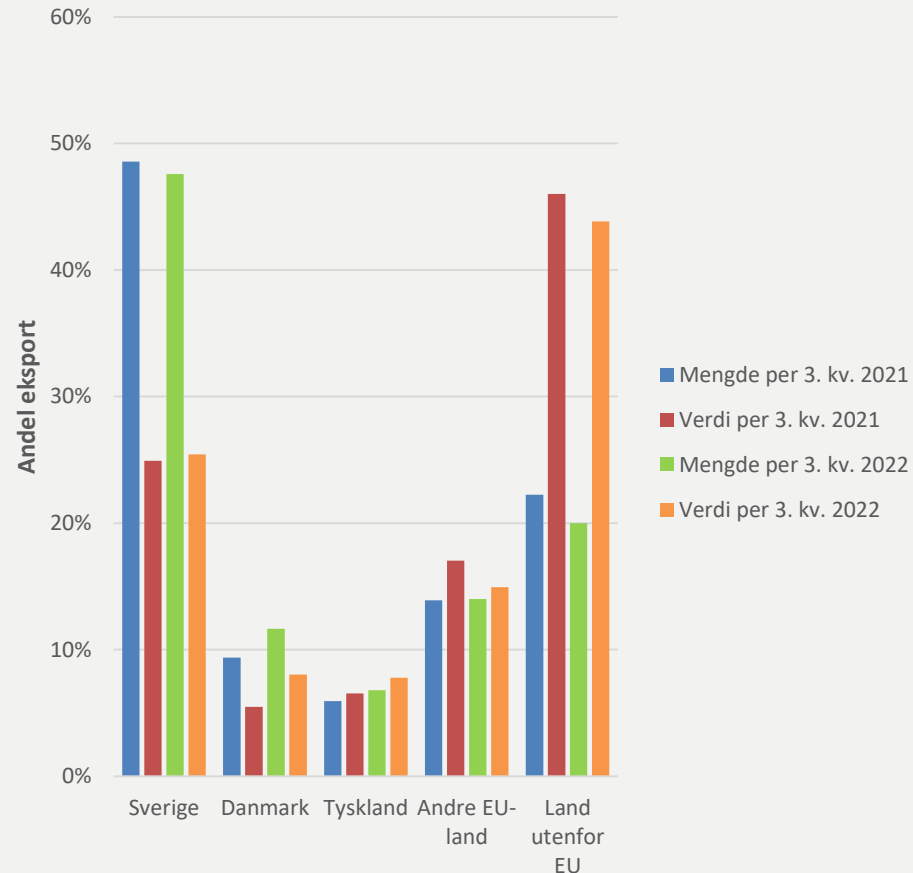
IMPORTUTVIKLING

FOR ENKELTE VAREGRUPPER

- Hittil i år er det importert 11 226 tonn pizza til en verdi av 386 mill. kroner. Det er økning i både mengde og verdi sammenlignet med samme periode i 2021. Det er økning på alle pizzavarenumrene. Pizzabunner har den største økningen av pizzavarene (24 prosent), men utgjør fortsatt kun to prosent av total import av pizzavarer.
- Importen av brød og brødvare har per 3. kvartal falt med 6 prosent (2 545 tonn), sammenlignet med samme periode i 2021. Importverdien har økt med 2 prosent på tross av redusert kvantum. Dette indikerer høyere enhetspriser, og trenden ser man også for de fleste andre bakevarer på basis av korn.
- Import av sjokolade i pakninger over 2 kg (tidligere kalt "sjokolademasse") har per 3. kvartal økt med 18 prosent i mengde (760 tonn) og 24 prosent i verdi, sammenlignet med same periode i 2021.
- Importen av melkebaserte drikkevarer har økt med 14 prosent hittil i år, sammenlignet med samme periode i fjor. Økningen knytter seg til alkoholfrie drikkevarer på basis av melk eller melkeproteiner. For syrnet melk på kapittel 4 i tolltariffen har importert mengde gått ned med i overkant av fem prosent, men i varegruppen melkebaserte drikkevarer utgjør syrnet melk kun en prosent.

EKSPORTUTVIKLING

- Sverige er det viktigste eksportmarkedet for norske RÅK-varer.
- Eksportmengden av RÅK-varer økte med 16 % sammenliknet med samme periode i fjor.
- Eksportverdien steg med 22 prosent i samme periode.
- 80 prosent av RÅK-varene ble eksportert til EU.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

VEDLEGG

- Vedlegg 1: Mengde ferdigvarer det er søkt PNS for, t.o.m. 3. kvartal 2022
- Vedlegg 2: Importert mengde
- Vedlegg 3: Importverdi
- Vedlegg 4: Eksportert mengde
- Vedlegg 5: Eksportverdi
- Vedlegg 6: Definisjon av varegrupper

MENGDE FERDIGVARER DET ER SØKT PNS FOR, JANUAR – SEPTEMBER

Varegruppe	Per 30.9.2021	Per 30.9.2022	Endring	
	Tonn	Tonn	(%)	Tonn
Sukkervarer (17.04.9091-9099)	1 555	1 506	-3 %	-48
Sjokolade (18.06.2090-9010, 9091, 9092)	23 533	22 218	-6 %	-1 315
Andre næringsmidler (19.01.1010-2091, 2098, 9098)	6 787	7 016	3 %	229
Pasta (19.02.1100, 1900, 2091-3009)	2 257	2 478	10 %	221
Bakervarer, kaker og annet bakverk (19.05.3100, 3200, 9031, 9033, 9092, 9098)	11 665	12 466	7 %	800
Pizza (19.01.2097, 19.05.9010, 9021)	17 613	17 827	1 %	214
Sauser, supper og andre tilberedte næringsmidler (21.03.9010, 9099, 21.04.1011-2001, 21.06.9098)	5 760	6 535	13 %	775
Total	69 169	70 045	1 %	877

IMPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 3. kvartal 2021	Per 3. kvartal 2022	Endring per 3. kvartal 2021/2022	
	1000 kg	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	2 770	2 654	-4 %	-116
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	3 858	4 413	14 %	556
Sukkervarer, pastiller og drops	22 221	22 242	0 %	21
Sjokolade i pakninger over 2 kg	4 175	4 934	18 %	760
Sjokolade	13 431	13 954	4 %	523
Barnemat og morsmelkerstatning	2 622	2 486	-5 %	-136
Deiger	10 328	10 732	4 %	404
Pizza	10 065	11 226	12 %	1 161
Osteerstatninger	1 252	1 255	0 %	2
Pasta og lignende	24 690	26 333	7 %	1 643
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	10 629	9 700	-9 %	-929
Knekkebrød	8 553	8 104	-5 %	-449
Øvrig bakverk	29 448	28 278	-4 %	-1 170
Søte kjeks og småkaker	10 539	10 203	-3 %	-336
Kaker	7 628	8 497	11 %	869
Brød og brødvarer	41 606	39 061	-6 %	-2 545
Syltetøy/pulp	2 286	2 058	-10 %	-228
Sauser	28 432	28 882	2 %	450
Supper	1 262	1 298	3 %	37
Spise-is	4 366	4 310	-1 %	-56
Andre næringsmidler	33 909	33 493	-1 %	-417
Mineralvann	147 351	171 627	16 %	24 277
Øl	49 313	42 372	-14 %	-6 941
Modifisert stivelse	3 784	5 147	36 %	1 363
Andre RÅK-varer	40 289	39 497	-2 %	-793
Totalt utvalg	514 807	532 756	3 %	17 949
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	318 143	318 757	0 %	613

IMPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 3. kvartal 2021	Per 3. kvartal 2022	Endring per 3. kvartal 2021/2022	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	104 104	108 235	4 %	4 131
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	115 896	125 793	9 %	9 897
Sukkervarer, pastiller og drops	1 221 899	1 207 435	-1 %	-14 465
Sjokolade i pakninger over 2 kg	145 344	179 777	24 %	34 433
Sjokolade	994 579	1 072 893	8 %	78 314
Barnemat og morsmelkerstatning	131 300	130 112	-1 %	-1 188
Deiger	235 699	271 475	15 %	35 776
Pizza	335 166	386 455	15 %	51 289
Osteerstatninger	47 496	52 394	10 %	4 898
Pasta og lignende	469 982	584 261	24 %	114 279
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	350 227	343 256	-2 %	-6 971
Knekkebrød	219 073	235 548	8 %	16 475
Øvrig bakverk	961 050	1 000 434	4 %	39 384
Søte kjeks og småkaker	338 849	345 681	2 %	6 832
Kaker	311 590	391 122	26 %	79 531
Brød og brøddvarer	796 501	814 290	2 %	17 789
Syltetøy/pulp	73 563	71 886	-2 %	-1 678
Sauser	924 553	993 237	7 %	68 685
Supper	48 661	51 098	5 %	2 438
Spise-is	273 828	331 516	21 %	57 688
Andre næringsmidler	1 446 080	1 550 670	7 %	104 591
Mineralvann	1 822 790	2 249 866	23 %	427 076
Øl	385 193	380 147	-1 %	-5 046
Modifisert stivelse	38 196	64 484	69 %	26 288
Andre RÅK-varer	969 730	1 017 519	5 %	47 789
Totalt utvalg	12 761 348	13 959 584	9 %	1 198 236
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	10 553 366	11 329 571	7 %	776 206

EKSPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 3. kvartal 2021	Per 3. kvartal 2022	Endring per 3. kvartal 2021/2022	
	1000 kg	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	-	-	0 %	-
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	24	36	54 %	13
Sukkervarer, pastiller og drops	562	770	37 %	209
Sjokolade i pakninger over 2 kg	896	787	-12 %	-109
Sjokolade	3 046	3 760	23 %	714
Barnemat og morsmelkerstatning	15	20	34 %	5
Deiger	15	38	160 %	23
Pizza	2 540	3 047	20 %	507
Osteerstatninger	0	25	>200 %	25
Pasta og lignende	51	61	18 %	9
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	67	127	89 %	60
Knekkebrød	1 764	1 852	5 %	88
Øvrig bakverk	2 577	4 097	59 %	1 519
Søte kjeks og småkaker	94	121	28 %	26
Kaker	448	876	96 %	428
Brød og brødvarer	1 144	1 832	60 %	688
Syltetøy/pulp	23	26	10 %	2
Sauser	979	1 726	76 %	747
Supper	688	440	-36 %	-248
Spise-is	416	712	71 %	296
Andre næringsmidler	9 176	11 482	25 %	2 306
Mineralvann	12 081	10 883	-10 %	-1 198
Øl	3 044	4 126	36 %	1 082
Modifisert stivelse	5	16	>200 %	11
Andre RÅK-varer	2 082	1 641	-21 %	-441
Totalt utvalg	41 737	48 501	16 %	6 764
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	26 612	33 492	26 %	6 880

EKSPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 3. kvartal 2021	Per 3.kvartal 2022	Endring per 3. kvartal 2021/2022	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	-	-	0 %	-
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	982	1 413	44 %	431
Sukkervarer, pastiller og drops	27 819	41 917	51 %	14 098
Sjokolade i pakninger over 2 kg	29 684	26 587	-10 %	-3 098
Sjokolade	137 311	192 293	40 %	54 982
Barnemat og morsmelkerstatning	1 623	1 373	-15 %	-251
Deiger	547	1 135	107 %	588
Pizza	79 575	100 352	26 %	20 777
Osteerstatninger	2	573	> 200 %	571
Pasta og lignende	8 726	9 833	13 %	1 107
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	2 367	6 554	177 %	4 186
Knekkebrød	132 913	140 536	6 %	7 623
Øvrig bakverk	85 805	157 233	83 %	71 428
Søte kjeks og småkaker	4 186	6 634	58 %	2 448
Kaker	16 014	32 975	106 %	16 961
Brød og brødvarer	20 225	37 447	85 %	17 223
Syltetøy/pulp	556	977	76 %	421
Sauser	59 990	109 902	83 %	49 913
Supper	41 291	26 357	-36 %	-14 933
Spise-is	77 489	133 644	72 %	56 154
Andre næringsmidler	1 523 158	1 782 929	17 %	259 771
Mineralvann	61 987	45 161	-27 %	-16 825
Øl	59 486	73 319	23 %	13 833
Modifisert stivelse	35	436	>200 %	401
Andre RÅK-varer	79 740	72 446	-9 %	-7 294
Totalt utvalg	2 451 512	3 002 026	22 %	550 514
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	2 330 039	2 883 546	24 %	553 506

DEFINISJON AV VAREGRUPPER FOR IMPORT- OG EKSPORTSTATISTIKK AV UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Tollposisjon/varenummer i tolltariffen
Smaksatt yoghurt	04.03.2030/2040/2091
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	04.03.9001/9002, 22.02.9920
Sukkervarer, pastiller og drops	17.04 og 21.06.9047/9048
Sjokolade i pakninger over 2 kg	18.06.2090
Sjokolade	18.06.3100,-3200,-9010
Barnemat og morsmelkerstatning	19.01.1010,-1090, 20.07.1001,-1007-8, 21.04.2001
Deiger	19.01.2092
Pizza	19.01.2097 og 19.05.9010/9021/9022
Osteerstatninger	19.01.9091
Pasta og lignende	19.02.1100/1900/2091/2099/3001/3009/4000
Frokstblandinger, müsli og andre kornprodukter	19.04.1098/2010/2090
Knekkebrød	19.05.1000
Øvrig bakverk	19.05.2000/3200/4000/9032/9033/9034/9092/9093/9098
Søte kjeks og småkaker	19.05.3100
Kaker	19.05.9031
Brød og brøddvarer	19.05.9091
Syltetøy/pulp	20.07.9902-9909
Sauser	21.03 utenom 21.03.1000
Supper	21.04 utenom 21.04.2001
Spise-is	21.05
Andre næringsmidler	21.06 utenom 21.06.1002, 1003, 9031, 9047, 9048, 9094, 9095
Mineralvann	22.02 utenom 22.02.9920
Øl	22.03
Modifisert stivelse	35.05 utenom 35.05.2000
Andre RÅK-varer	04.03.2020, 07.10.4090, 15.17.9091, 15.17.9097, 17.02.5010, 18.06.1000, 18.06.2011, 18.06.9021, 18.06.9022, 18.06.9091, 18.06.9092, 18.06.9099, 19.01.2010, 19.01.2091, 19.01.2098, 19.01.9010, 19.01.9098, 19.03.0000, 19.04.1010, 19.04.1091, 19.04.3000, 19.04.9020, 19.04.9090, 20.02.9010, 20.02.9090, 20.04.1010, 20.04.1020, 20.04.9020, 20.05.2010, 20.05.2020, 20.06.0031, 20.08.1110, 20.08.1191, 20.08.9903, 21.02.1010, 21.02.1020, 21.02.1090, 21.02.2020, 21.02.3000, 22.09.0000, 35.01.1000, 35.01.9010, 35.01.9020